

Predmet: Lovas (Ljuban Devetak i dr.)

Broj predmeta: K. Po2 br. 22/10

Glavni pretres 21.06.2010.

Izveštaj: Nataša Kandić i Slavica Jovanović, punomoćnice oštećenih

Saslušanje svedoka Aleksandra Vasiljevića

Svedok je pre, za vreme i nakon događaja u Lovasu u oktobru i novembru 1991. obavljao poslove načelnika Uprave bezbednosti u tadašnjem Saveznom sekretarijatu za narodnu odbranu. Nakon saznanja o kritičnim događajima, 25.10.1991. je napisao *Informaciju o maltretiranju, zlostavljanju i zločinu nad meštanima hrvatske nacionalnosti iz sela Lovas strogo pov. br. 540*. Saznanja o tome dobijao je od organa bezbednosti 1. Vojne oblasti, od pukovnika Ljubiše Petkovića. Oko 22.10.1991. dobio je izveštaj da u Lovasu postoji dobrovoljačka jedinica *Dušan Silni* sa oko 10-20 pripadnika, koji su lično obezbeđenje samozvanog komandanta sela optuženog Ljubana Devetaka. Informisan je i da pripadnici te jedinice terorisu meštane sela Hrvate, da su oko 30 njih odveli na minsko polje, te da su nakon eksplozije mine sa pripadnicima TO Valjevo pucali po meštanima. Potpuniju informaciju je dobio 25.10.1991. u kojoj je pored navedenog bilo i to da je na minskom polju poginulo 16 ili 17 meštana Hrvata, a da je do toga došlo jer je pripadnici TO Valjevo trebalo da idu u čišćenje minskog polja. Komandir jedinice je tražio da se jave dobrovoljci, pa s obzirom da se niko nije javio, pripadnici dobrovoljačke jedinice *Dušan Silni* su u dogovoru sa TO Valjevo, u tu akciju, povelili prethodno zatvorene meštane Hrvate. Kao neko ko je odlučivao, pominjani su potpukovnik Miodrag Dimitrijević i kapetan I klase Darko, čijeg se prezimena ne seća. Saznao je da su pripadnici dobrovoljačke jedinice *Dušan Silni* bili izvesni Aleksandar sa grčkim prezimenom, Petronije Stevanović, Zoran Kosijer i izvesni Mađar iz Vojvodine čijeg se imena ne seća. Protiv potpukovnika Dimitrijevića i tri rezervna oficira TO Valjevo podnete su krivične prijave. Dana 30.11.1991. dobio je izveštaj da je 23.11.1991. patrola vojne policije u Dalju, na smetlištu farme *Lovas*, pronašla 24 masakrirana tela. Nakon ulaska JNA u Lovasu je nastavilo da živi oko 900 meštana Hrvata, među kojima je bio i penzionisani pukovnik JNA Anton Lovrić, za koga zna da je preživeo odvođenje na minsko polje. Optuženi Ljuban Devetak izvestio ga je da je sproveden postupak za iseljavanje Hrvata. Tzv. Ratni komitet sela Lovas je ocenio da je 157 lica delovalo protiv Srba i zahtevao je njihovo izmeštanje iz Lovasa. Taj spisak je kasnije povećan na 420 lica, a postojao je i drugi spisak od 85 lica.

Pitanja zamenika tužioca

Naoružavanje Srba na teritoriji Hrvatske rađeno je u organizaciji Slobodana Miloševića, Gorana Hadžića i Mihalja Kerteza. Nakon formiranja SAO Slavonija, Baranja i zapadni Srem smenjeno je rukovodstvo dotadašnje legalne TO i formirana nova struktura TO. Tim procesom rukovodio je Radomir Stojčić zvani *Badža* iz MUP-a Srbije. U delu Republike Hrvatske koja se nalazila pod kontrolom JNA, civilnu vlast su organizovali novoformirani organi SAO Slavonija, Baranja i zapadni Srem.

Pitanja branilaca optuženih

U tom periodu, na teritoriji Lovasa paralelno su postojale dve vojne strukture i to TO iz Srbije koja je bila potčinjena Štabu TO Srbije i druga TO koju je formirala SAO Slavonija, Baranja i zapadni Srem. Ta vlast uspostavljala je i svoje stanice milicije i imala ministra unutrašnjih

poslova. U sve to veoma su bili uključeni organi DB Srbije. Optuženog Ljubana Devtaka je za komandanta mesta postavio Goran Hadžić ili neko iz političkog vrha SAO. Građani hrvatske nacionalnosti, za koje su postojale indicije da su učestvovali u oružanim dejstvima protiv JNA, odvođeni su u sabirni centar u Begejcima, gde su ih ispitivali organi bezbednosti 1. Vojne oblasti, koja je i formirala taj sabirni centar. Bezbednosne provere pripadnika TO i dobrovoljačkih jedinica nisu vršene. Jedinicama TO Valjevo u Lovasu komandovao je optuženi Milorad Dimitrijević. Minsko polje, na koje su odvedeni meštani Hrvati, postavile su snage JNA.

Pitanja optuženih

Deo vojne naredbe koji sadrži nalog za čišćenje mesta od nelojalno stanovništva je nelegalan i nedozvoljen. Za događaje u zoni odgovornosti 2. proleterske gardijske mehanizovane brigade (p.g.m.b.r.) odgovoran je njen komandant Dušan Lonačar. Okrivljeni Aleknadar Nikolaidis je rekao da svedok ne govori istinu i da ga lažno okrivljuje.

Pitanja predsednice veća

U Lovas su dolazili ministar unutrašnjih poslova Republike Srpske Krajine Bogićević i načelnik službe DB Srbije Jovica Stanišić i tamo sa Ljubanom Dvetekom vodili razgovore. Dobio je informaciju da je u Lovasu ubijeno oko 70 meštana Hrvata, da su njihova tela pokopana u masovnoj grobnici na seoskom groblju, koju je iskopao kapetan Stanković iz 2. p.g.m.b.r. sa rovokopačem te brigade. Zaključuje da su vojnici znali da na tom mestu postoji minsko polje, te da su stoga, kao živi štit, ispred sebe vodili meštane Hrvate, jer u suprotnom to ne bi činili. Moguće je da je 2. p.g.m.b.r. uvodila neku kontrolu kretanja u smislu izdavanja propusnica i slično, ali svakako nije nalagala da meštani Hrvati budu obeležavani belim trakama.

Pitanja članova veća

Po informaciji koju je dobio komandant TO Valjevo u Lovasu bio je pukovnik Milorad Dimitrijević i on je kapetanu I klase Periću izdao naređenje za čišćenje minskog polja, pa je iz tog razloga krivičnu prijavu podneo protiv njega. U vojsci ne postoji pozicija komandant mesta, pa je iz tog razloga optuženog Ljubana Devetaka koji se tako predstavljao, označio kao *samozvani komandant mesta*.

Pitanja punomoćnika oštećenih

Služba bezbednosti je imala podatke da određene političke stranke u Srbiji, u saradnji sa Službom državne bezbednosti, formiraju, naoružavaju, plaćaju i upućuju na ratište paravojne jedinice.

Punomoćnica Nataša Kandić istakla je primedbu da je zamenik tužioca ovog svedoka neprimereno štiti od, po njega, neugodnih pitanja. Istakla je i da svedok čini sve kako bi sebe izuzeo od krivičnog gonjenja.